

**Стратегічне бачення діяльності на посаді Голови
Національного агентства з питань запобігання корупції
НОРЦЯ Романа Юрійовича**

Скорочення	
АРМА	Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів
АС	Антикорупційна стратегія
ВАКС	Вищий антикорупційний суд
ВРУ	Верховна Рада України
ГО	Громадські організації
ДАП	Державна антикорупційна програма з виконання Антикорупційної стратегії
ЗАС	Закон України «Про засади державної антикорупційної політики на 2021-2025 роки»
ЗДС	Закон України «Про державну службу»
ЗЗК	Закон України «Про запобігання корупції»
ЗМІ	Засоби масової інформації
ЗЦОВВ	Закон України «Про центральні органи виконавчої влади»
ЗПП	Закон України «Про політичні партії в Україні»
КМУ	Кабінет Міністрів України
КУпАП	Кодекс України про адміністративні правопорушення
НАБУ	Національне антикорупційне бюро України
НАЗК	Національне агентство з питань запобігання корупції
НПА	Нормативно-правовий акт
ОЕСР	Організація економічного співробітництва та розвитку
САП	Спеціалізована антикорупційна прокуратура
ЦОВВ	Центральний орган виконавчої влади

Питання 1

Антикорструктура включає:

- політико утворюючий орган (НАЗК – ЦОВВ зі спеціальним статусом);
- органи, які виявляють, розслідують та скеровують до суду матеріали по фактам відхилення від доброчесної поведінки (АРМА – ЦОВВ, НАБУ – фактично правоохоронний орган, після рішення Конституційного Суду – ЦОВВ, САП – самостійний структурний підрозділ Генеральної прокуратури України, який здійснює нагляд за додержанням законів НАБУ, підтриманням державного обвинувачення або стягнення необґрунтованих активів у ВАКС);
- суд, який фахово розглядає такі матеріали (ВАКС – здійснення правосуддя щодо корупційних правопорушень та цивільних справ про визнання необґрунтованими активів).

У порівнянні з пірамідою НАЗК є базою, а ВАКС її верхівкою.

НАЗК впливає на усі сфери суспільного життя держави (додаток № 3 «Клієнтський ряд» до наказу НАЗК від 08.08.2023 №173/23) шляхом забезпечення формування та реалізації державної антикорупційної політики через створення відповідного продукту:

- проєкт АС, проєкти НПА за результатами досліджень ситуації щодо корупції для Комітету ВРУ з питань антикорупційної політики;
- Реєстр декларацій, Реєстр звітності політичних партій, Реєстр корупціонерів, обґрунтовані висновки для НАБУ та САП;
- рекомендаційні роз'яснення щодо захисту викривачів, щодо застосування положень ЗЗК, інших НПА для НАБУ, САП, ВАКС, судів загальної юрисдикції та громадських організацій антикорупційної спрямованості;
- інформування громадськості, ЗМІ, доброчесних представників приватного сектору про здійснювані НАЗК заходи щодо запобігання корупції та формування негативного ставлення до неї.

Активний PR доброчесності, організація спільної роботи НАБУ, САП, АРМА та ВАКС забезпечать невідворотність відповідальності, перетворить звичайні державні органи на антикорупційні по суті. На цьому рівні головна взаємодія здійснюється з керівниками державних публічних організацій та антикорупційними уповноваженими.

На прикладі добросесних ефективних організацій у взаємодії з освітніми закладами, ЗМІ, лідерами громадських думок НАЗК отримує союзників – керівників державних органів, що будують добросесні організації.

Питання 2

НАЗК ЦОВВ зі спеціальним статусом, що забезпечує формування та реалізує державну антикорупційну політику, відповідальний та підконтрольний ВРУ, і **не є правоохоронним органом**. ЗЦОВВ та ЗДС застосовуються до НАЗК у частині, що не суперечить ЗЗК.

Повноваження та права НАЗК спрямовані на виконання таких функцій:

1. Створення зрозумілих стандартів добросесної поведінки (частково визначені у розділах IV та VI ЗЗК, ст.4 ЗДС, наказі Національного агентства України з питань державної служби від 28.04.2021 № 72-21) та забезпечення їх імплементації (кодекси етики, антикорупційні програми).
2. Забезпечення механізму запобігання порушень встановлених стандартами добросесної поведінки (розділи V, VII, IX та X ЗЗК та ст.ст. 14-17 ЗПП) та контроль за їх дотриманням (п.п.6¹, 7¹, 8¹, 11, 12, 13 ст.11, п.п.1¹, 1², 2¹, 5¹, 5², 5⁴, 5⁵ ст. 12 ЗЗК).
3. Законне реагування на порушення та вжиття заходів повернення до встановлених стандартів (п.п.7, 13, 14, 15 ст.11 ЗЗК). Дрібні порушники є клієнтами НАЗК та можуть повернутися до стандартів добросесності.
4. Усунення недобросесних осіб від публічної служби та визнання недійсними корупційних правочинів (п.п.8², 16, ст.11, п.п. 5³, 5⁶, 5⁷, 11¹, 11² ч.1, ч.ч.6, 7 ст.12 ЗЗК, п.п.2, 5 ч.1, ч.ч. 2, 3 ст.17⁸ ЗПП, ст.ст. 172⁴ – 172⁹, 188⁴⁶, 212¹⁵, 212²¹, 255 КУпАП). «Санкційна» функція, що може бути перевірена судом.

Виклики:

- налагодити зрозумілу комунікацію з суб'єктами ЗЗК, що перевірка органу, направлення запиту про надання документів чи пояснень не є фактом виявлення порушень та з ГО щодо суспільного запиту на «посадки слідчими НАЗК» у справах «яйця по 17 гривень», «куртки Резникова» та «Одеський воєнком»;
- створити єдину інформаційну систему обліку адміністративних і кримінальних проваджень та ухвалених по ним рішеннях суду;
- розробити ефективну систему запобігання корупції у військовій сфері.

Питання 3

Головний виклик – невідповідність Голови НАЗК стандарту високого рівня компетентності та професіоналізму складається (досі не вирішені):

1. Недостатній рівень прозорості роботи НАЗК.
2. Серйозні помилки в підході до розробки НПА, що регулюють роботу працівників НАЗК у ключових сферах.
3. Недоліки в організаційній структурі (у т.ч. реалізація функції внутрішнього контролю) та кадрових рішеннях.

Вирішення – виконання вимог Програми добросесності НАЗК відповідно до рекомендацій ОЕСР: усеосяжна система забезпечення добросесності, корпоративна культура, ефективна підзвітність, зокрема:

1. Питання діяльності вільно і відкрито обговорюються на робочому місці: співробітники не бояться висловлювати пропозиції, а Голова та керівники готові приймати рішення і нести відповідальність за можливий провал. З громадянським суспільством (антикорупційні ГО, лідери громадської думки) укладається суспільний договір, що НАЗК запобігає та виявляє корупцію, а не карає. Громадська рада має доступ до усієї інформації (за винятком з обмеженим доступом згідно з законом).
2. Проведення аудиту зовнішніх та внутрішніх процесів НАЗК (front/back office) на відповідність вимогам ЗЗК та іншим НПА (ІТ сфера, бюджет, кадри, секретна діяльність). Позбавлення непередбачених ЗЗК зовнішніх функцій. Кожне повноваження поділяється на стандартні операційні процеси, при цьому визначається їх вплив на права і свободи громадян та необхідність нормативного врегулювання відповідним НПА. Розроблення алгоритму процесів, які у разі вимоги закону щодо дотримання принципу правової визначеності, після обговорення із зацікавленими сторонами та громадського слухання затвердити наказами.

Уведення персональної відповідальності керівників за їх дотримання (1-а лінія моделі «Три лінії захисту»). Скасування методичних рекомендацій, які за своєю суттю повинні бути затверджені окремими наказами та зареєстрованими в Міністерстві юстиції.

3. Перерозподіл функціональних обов'язків керівництва НАЗК. Два заступника координують діяльність підрозділів за такими напрямками: створення стандартів поведінки та їх імплементація, заходи контролю. Третій заступник – розвиток організації та прозорість її діяльності. Підрозділи, які по закону повинні бути підпорядковані Голові, підпорядковуються Голові, який особисто відповідає за «санкційну» функцію.

Зовнішні повноваження НАЗК, що визначені статтями ЗЗК, реалізують самостійні підрозділи (у т.ч. розділення управління внутрішнього контролю на 3 окремі підрозділи: внутрішнього контролю, запобігання корупції та взаємодії зі спецслужбами).

Обов'язкове створення територіальних органів на які буде покладено функції імплементації стандартів поведінки, надання роз'яснень, здійснення заходів контролю (крім фінансового) та зовнішніх комунікацій.

Унормування штату шляхом збільшення посад працівників апарата, що здійснюють фінансовий контроль (особливо політичних партій та моніторингу способу життя) та ІТ сфери, із одночасним скороченням посад держслужбовців, що виконують функції бек-офісу, завдання яких можуть виконувати зовнішні підрядники або громадські організації.

Відновлення прозорого добору персоналу (публікація вакантних посад, результати конкурсного відбору, обраного переможця). Забезпечення принципу ЗДС – стабільність, основними цінностями визначити добросовісність та професійність, а не амбітність.

Питання 4

1. Розробка АС, що є основним дороговказом ефективного розвитку держави шляхом подолання корупції як ключової перешкоди стабільному економічному зростанню і розбудові ефективних демократичних інститутів. Підготовка ДАП, що є конкретним покроковим планом виконання АС. Створення програми моніторингу виконання ДАП, яка дозволяє у реальному часі відслідковувати стан її виконання та вживати заходи реагування.

2. Розвиток ІТ сфери. Введення в експлуатацію нових ІТ інструментів:

- Реєстру звітів політичних партій;
- автоматизованої системи управління справами, яка дозволяє здійснювати автоматизований розподіл перевірок та подальше отримання первинних даних;
- Порталу викривачів;
- нового сайту НАЗК з чисельними інструментами запобігання корупції (база знань, роз'яснення, врегулювання конфлікту інтересів тощо);

та модернізація:

- Реєстру декларацій та його перенесення до власного центру обробки даних (до кінця 2020 року працював на орендованому обладнанні та викликав чимало зауважень до стабільності його роботи і якості заповнення);
- Реєстру корупціонерів та його синхронізація з Реєстром судових рішень;
- блоку логічного і арифметичного контролю та його переорієнтація з «пошуку багатих» на пошук ознак незаконного збагачення та набуття необґрунтованих актів.

Такі заходи забезпечили прозору діяльність НАЗК та значно ускладнили суб'єктивне втручання у процеси прийняття рішень (you cannot bribe a computer).

3. Створення у 2020-2022 роках команди професіоналів, об'єднаних спільною метою, місією, візією та цінностями. Жодне з вищезазначених досягнень було б неможливе без відданої роботи професіоналів.